

FLORS D'UN ALTRE MÓN

DE TOTS COLORS

Per conèixer la situació de la dona en l'àmbit colonial es pot recórrer a la documentació d'arxiu o bé deixar-se seduir per la literatura de l'època. La novel·la *Cecilia Valdés o la loma del Ángel*, de Cirilo Villaverde (1812-1894), més enllà de l'amor incestuós dels protagonistes, ens permet conèixer de més a prop la societat cubana de la primera meitat del segle XIX i, sobretot, el paper que hi té la dona: la de posició alta —criolla o no—; la de les classes baixes oprimides; les blanques, les mulates, les negres... Cap d'elles, amb els seus vicis i virtuts, s'escapa de l'ull crític i observador de Villaverde.

→ Llar de Cirilo Villaverde, lluitador per la independència de Cuba, a l'Havana.
(Shutterstock)

→ Etiqueta comercial de la casa "LA CUBANA". Barcelona, finals del segle XIX. litografia acolorida.
(MEM S-25357 © Museu Frederic Marès)

→ Real Academia Española, Madrid (RAE)
(Shutterstock)

PRIMERA NOVEL·LA ANTIESCLAVISTA

— Sab (1841), de l'escriptora i poetessa cubana **GERTRUDIS GÓMEZ DE AVELLANEDA** (1814-1873), passa per ser una de les primeres novel·les antiesclavistes i a favor dels drets humans de la història. La novel·la, en la qual es tracta la situació de dones i esclaus a la Cuba del segle XIX, rebutja molts convencionalismes de l'època al voltant del món femení, de la religió, de l'esclavitud i del capitalisme. L'autora hi arriba a equiparar la situació de la dona en el matrimoni amb la de l'esclau:

→ Retrat de Gertrudis Gómez de Avellaneda, de A. M. Esquivel, convertit en segell l'any 1973.
(Shutterstock)

→ Segell amb el retrat que Federico de Madrazo, el 1857, féu de Gertrudis Gómez de Avellaneda. 1977.
(Shutterstock)

→ Segell estampat el 1914 a Cuba amb motiu del centenari del naixement de Gertrudis Gómez de Avellaneda.
(Shutterstock)

→ LA CABANA DE L'ONCLE TOM (1852), de Harriet Beecher Stowe, és una altra de les primeres novel·les antiesclavistes, posterior a SAB.
(Shutterstock)

“El esclavo al menos puede cambiar de dueño [...] pero la mujer, cuando levanta sus manos enflaquecidas y su frente ultrajada, para pedir libertad, oye al monstruo de voz sepulcral que le grita: en la tumba.”

Fragment extret de *Sab*, de Gertrudis Gómez de Avellaneda

RARA AVIS

— A la societat colonial, la dona, com l'indígena i l'esclau, va ser declarada inferior, sense cap mena de consideració més enllà del rol familiar, model de virtuts. Gómez de Avellaneda, d'origen espanyol, va trencar tots els esquemes. La seva vida, convulsa i agitada, fou sempre motiu d'escàndol. La mala fama que les criolles —les descendents dels europeus en una colònia— tenien per a la dona europea pren en Gertrudis —cosmopolita, oberta, rebel, inquieta...—, l'exemple més paradigmàtic. Malgrat ser reconeguda en vida com a gran escriptora, no va ingressar a la Real Academia de la Lengua Española pel sol fet de ser dona.

